

ПРАДМОВА

Кніга з'яўляецца трэцяй, заключнай часткай збору вытворнай дыялектнай лексікі, пашыранай у гаворцы Мсціслаўшчыны. Дзве папярэднія часткі апублікаваны асобнымі кнігамі пад гэтай жа назвай у 1981 і 1983 гг. Тут падаецца лексіка на літары Р—Я. Словы на літару Ф адсутнічаюць у сувязі з тым, што ў традыцыйнай мясцовай гаворцы няма гукаў, якія абазначаюцца гэтай літарай. Адпаведнікамі іх у запазычаных словах звычайна выступаюць гукі *x*, *x'*, спалучэнні *xв*, *xв'* (*хунт*, *хундамент*, *хурхуровый* 'фарфоравы', *Хлімон*, *хвабрыка*, *хванера*, *хвантан*, *хвартук*, *хворс*, *хвельчар*, *хверма*, *хвінскій*, *Сахвея*), у асобных словах *n*, *n'*, *кв* (*Прося*, *Пёкла*, *Піліп*, *квасоля*).

Сабраная і пададзеная тут і ў папярэдніх частках вытворная лексіка досыць поўна раскрывае словаўтваральныя магчымасці гаворкі, іх сродкі і прадуктыўнасць. Сярод мясцовых вытворных слоў і іх груп нямала такіх, якія з цяжкасцю падаюцца дакладнаму перакладу сродкамі літаратурнай мовы і нават апісальнаму тлумачэнню. Яны абазначаюць складаныя паняцці і розныя тонкія іх адценні, якія ў лексіцы літаратурнай мовы нярэдка адсутнічаюць.

У кнізе захаваны ранейшая будова слоўнікавых артыкулаў, адбор слоў і іх тлумачэнне. Гэтак жа, як і ў папярэдніх частках, падаюцца рэестравыя словы, розныя паметы, ілюстрацыйны матэрыял. Як і раней, усе паметы пры рэестравым слове або пры яго значэннях адносяцца да кожнага ўключанага ў артыкул слова ці да яго аналагічных значэнняў. Так, памета неадабральнасці да рэестравага слова *размантачываць* адносіцца таксама да яго зваротнай формы незакончанага трывання, да абедзвюх форм закончанага трывання і да формы дзеепрыметніка. Памета неадабральнасці да другога значэння

дзеяслова *ўспіраць* адносіцца і да другога значэння яго зваротнай формы абодвух трыванняў і формы дзеепрыметніка. Памета пераноснасці ў групе з пачатковым рэестравым словам *разяўліванне* адносіцца да ўсіх чатырох назоўнікаў. Як і раней, не пазначаецца род пры памяншальных, павелічальных, узмацняльных і іншых формах назоўнікаў, таму што ён супадае з родам рэестравага слова.

Націскі над рэестравымі словамі пазначаны ў ілюстрацыйных прыкладах; там жа пазначаны націскі і над тымі словамі, якія могуць быць няправільна прачытаны. Склады з *о, э, е, ё* ў гаворцы бываюць толькі пад націскам, таму націск над імі не пазначаецца.

Выбухное *г* паказваецца графічна: *ганкі, джогій, умазголіваць, г бальшаку, г гораду, г другім, г душэ.*

СПІС СКАРАЧЭННЯЎ

Абраж.— абражальнае, *адм.*— адмоўнае, *асудж.*— асуджальнае, *выкл.*— выклічнік, *выш. ст.*— вышэйшая ступень параўнання, *груб.*— грубае, *гумар.*— гумарыстычнае, *дзеепрым.*— дзеепрыметнік, *дзеепрысл.*— дзеепрыслоўе, *дзеясл.*— дзеяслоўны, *дзіц.*— дзіцячае, *ж.*— жаночы род, *жарт.*— жартоўнае, *займ.*— займеннік, *зак.*— закончанае трыванне, *зал.-бессуб'ект.*— залежна-бессуб'ектная форма, *зб.*— зборны назоўнік, *звыч.*— звычайна, *зл.*— злучнік, *знач.*— значэнне, *зніж.*— зніжальнае, *інш.*— іншае, *іран.*— іранічнае, *ласк.*— ласкальнае, *м.*— мужчынскі род, *мн.*— множны лік, *н.*— ніякі род, *-н.*— небудзь, *неадабр.*— неадабральнае, *незак.*— незакончанае трыванне, *паб. сл.*— пабочнае слова, *павеліч.*— павелічальнае, *пагардл.*— пагардлівае, *памянш.*— памяншальнае, *перан.*— пераноснае, *прым.*— прыметнік, *прыназ.*— прыназоўнік, *прысл.*— прыслоўе, *рэдкаўж.*— рэдкаўжывальнае, *узмацн.*— узмацняльнае, *экспрэс.*— экспрэсіўнае.